

SJOERD HUIZINGA
De avonturier van Yn 'e line

Dirk van Ginkel

SJOERD HUIZINGA

De avonturier van Yn 'e line

UITGEVERIJ NOORDBOEK

Deze uitgave kwam tot stand naar aanleiding van de tentoonstelling Sjoerd Huizinga, De grote onbekende van Yn 'e Line, 11 april tot en met 26 juli 2020, Museum Dr8888. www.museumdrachten.nl

© 2020 Dirk van Ginkel | uitgeverij Noordboek

EINDREDACTIE Vanessa Smith

FOTOGRAFIE Jack de Jong

OMSLAGONTWERP EN BOEKVERZORGING Mijke Wondergem

OPMAAK BINNENWERK Peter Tychon

Beeld omslag: *Zelfportret*, circa 1950-1960

ISBN 978 90 5615 629 9

NUR 644

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Uitgeverij Noordboek, postbus 234, 8400 AE Gorredijk, Nederland – info@noordboek.nl.

Noordboek is onderdeel van
20 leafdesdichten en in liet fan wanhoop bv

www.noordboek.nl

Inhoud

Op zoek naar Sjoerd Huizinga	7
Vernieuwing in de Friese schilderkunst	9
Een leven in vogelvlucht	17
Familiebanden	26
Sjoerd en Sjoukje	28
Logeren bij oom Sjoerd	31
Poseren voor een goede buur	35
Hoofd in de wolken	37
Een bijzonder bruidsboekje	41
Innerlijke strijd	44
Op avontuur	47
Moeilijk verkrijgbaar	50
Schat op zolder	54
Analyse van het werk	57
Waardering en plaatsbepaling	65
Catalogus	71
Naschrift	94
Literatuur	95

Op zoek naar Sjoerd Huizinga

Een paar dagen voordat in 2018 de expositie 'Yn 'e line. Not afraid of the new' in Museum Dr8888 geopend zou worden, bezocht ik de toenmalige directeur Paulo Martina. Het was, voor zover ik wist, de eerste grote overzichtstentoonstelling van deze Friese expressionisten, die als groep actief waren van eind jaren veertig tot halverwege de jaren zestig. Daar wilde ik over schrijven in de Leeuwarder Courant. Later bleek dat er nog zo'n expositie was geweest in Burgum, in 1995, maar dat maakte de manifestatie in Dr8888 er niet minder bijzonder om. Tussen 1995 en 2018 zit toch alweer bijna 25 jaar. En voor een groep schilders die de tot dan toe traditioneel-naturalistische Friese kunst een ander aanzien heeft gegeven, is dat best een lange periode. En daarbij: Burgum toonde zo'n 40 werken, Dr8888 had een veelvoud daarvan.

Dr8888 bood dus een echt grote overzichtstentoonstelling van het werk van de vijf Yn 'e line-schilders: Klaas Koopmans, Jan Frearks van der Bij, Pier Feddema, Jaap Rusticus en Sjoerd Huizinga. Op de vraag wat voor hem het meest bijzondere van deze expositie was, zei Martina tegen mij: 'Sjoerd Huizinga'. Toen ik hem vervolgens vroeg of hij me wat meer kon vertellen over Huizinga, zei hij dat hij dat niet kon. Hij wist niks over de schilder, had geen informatie over hem kunnen vinden en niemand sprak ooit over hem. 'Er is alleen het werk', zei hij. 'En dat is pas onlangs, door de inspanningen van galeriehouder Jan Reinder Adema, boven water gekomen. En dat werk verraste me. Huizinga onderscheidt zich van de anderen door zijn onderzoekende houding, zijn experimenten

met perspectief, zijn thema's. Hij kijkt verder dan het boerenlandleven en het Friese landschap. Eigenlijk vind ik hem de meest interessante van de vijf. Heel wonderlijk dat hij zolang onzichtbaar is gebleven.'

Ik schreef mijn artikel voor de Leeuwarder en bracht een bezoek aan Adema, die net op dat moment in zijn galerie bezig was een solo-expositie over Huizinga te maken. De tweede. De eerste was in 2015, kort nadat hij contact had weten te leggen met de familie van Huizinga. Die had vervolgens Huizinga's nalatenschap aan Adema in beheer gegeven. In het werk dat Adema me liet zien, herkende ik wat Martina er zo bijzonder aan vond. En ook ik was erdoor gegrepen.

Toen ik Adema zei dat ik toch eens wilde proberen iets over Huizinga aan de weet te komen, reageerde hij enthousiast. Hij deed mee. Want ook hij wist verder niets over de schilder. Aan iedereen die zijn galerie bezocht, zou hij vragen om informatie. We stelden ook een boodschap op voor bezoekers van Museum Dr8888, dat direct wilde meewerken aan ons 'project'. Adema benaderde Omrop Fryslân en deed daar ons verhaal. We vonden de Leeuwarder, het Dagblad van het Noorden en diverse lokale uitgaven bereid om onze oproep op te nemen. En we kwamen op de radio met ons plan. Adema verzamelde de binnengekomen tips en ik ging aan de slag.

Ik deed archiefonderzoek, las boeken over Huizinga's Yn 'e line-collega's, telefoneerde wat af en ging op huisbezoek bij mensen die hem gekend hadden: familie, vrienden, bekenden, bekenden van bekenden en verzamelaars,

ik ging kijken waar hij gewoond had enz. Elke snippet die ik kon vinden over Huizinga was welkom. Ik rolde van het een in het ander, verzamelde anekdotes, feiten en feitjes, verhalen, persoonlijke getuigenissen. En ik leerde heel wat kunstwerken kennen die al decennialang in particulier bezit waren en niet in Dr8888 te zien waren geweest.

Meer dan veertig mensen hebben gereageerd op onze oproepen. Ik werd overal waar ik ging gastvrij ontvangen. Mensen deelden mijn toenemende enthousiasme, gingen – zelf ook nieuwsgierig geworden – in kelders en op zolders op zoek naar foto's en belden daarna op met nieuwe informatie. Zo is het gelukt om niet alleen ruim vijftig nieuwe werken op het spoor te komen, maar ook het nodige aan de weet te komen over het leven van Huizinga.

Toch blijft Sjoerd Huizinga een man van horen zeggen. Van hemzelf heb ik behalve het werk niets gevonden: geen brieven, geen interviews, geen filmpjes of bandopnames, niets, behalve een handvol foto's en een klein gedichtje in het poesiealbum van zijn oudste kleindochter. Maar toch... De herinneringen van mensen aan Huizinga overlappen elkaar voor wat betreft diens persoonlijkheid. Iedereen omschrijft hem als een vriendelijke, begaafde, wat wereldvreemde man die met uiterste gedrevenheid zichzelf als kunstenaar uitdaagde, steeds nieuwe wegen zocht in techniek en thematiek en zich daarbij soms ver verwijderd wist van zijn Yn 'e line-kompanen. Dat is ook goed te zien aan al het werk dat nu boven water is gekomen.

Het boek begint met een korte beschrijving van de schildersgroep Yn 'e line, want vanwege die groep weten we nog van zijn bestaan. Dan volgt een schets van het leven van Sjoerd Huizinga. Daarna komen tien mensen aan het woord in evenzovele afzonderlijke interviews. Zij hebben Huizinga

gekend en bezitten werk van hem. Met hun verhalen verdiepen ze het beeld van de schilder en zijn werk. Kunstkenner Gosse Postma en kunstschilder Sita Geerling onderzoeken vervolgens de technische ontwikkeling in het werk van Huizinga aan de hand van een zestal kenmerkende schilderijen uit verschillende perioden. En tenslotte plaatst kunsthistoricus en kunstcriticus Rudy Hodel het werk van Huizinga in breder verband. Hij analyseert de positie van Huizinga binnen Yn 'e line en de Noord-Nederlandse kunst.

Ik dank alle betrokkenen voor de bereidwilligheid waarmee ze hun informatie met me wilden delen. Mede dankzij hun enthousiaste medewerking is Huizinga niet langer de grote onbekende van Yn 'e line, zij hebben dit boek en de bijbehorende expositie mogelijk gemaakt. En dankzij hen is de zoektocht naar Huizinga voor mij een ontzettend leuk, leerzaam en interessant journalistiek project geworden. Het bracht me van Buitenpost naar Biddinghuizen en Bergen op Zoom en nu komt alles samen in Dr8888, de plek waar het allemaal begon.

Dirk van Ginkel

Vernieuwing in de Friese schilderkunst

Vanaf 1946 trekken vijf Friese schilders gezamenlijk op in de schildersclub Yn 'e line: Pier Feddema, Jan Frearks van der Bij, Klaas Koopmans, Jaap Rusticus en Sjoerd Huizinga. Ze vertegenwoordigen met hun expressionisme een nieuwe richting in de Friese schilderkunst.

De vijf Friese schilders die met elkaar Yn 'e line zullen vormen, hebben elkaar ontmoet bij de Groningse tekenaar en illustrator Herman Dijkstra. Pier Feddema is de eerste die met Dijkstra in contact komt. Hij is naar de Groninger verwezen door de schilder Johan Herman Bolling, leraar tekenen en kunstgeschiedenis aan de Middelbare Kunstnijverheidsschool in Groningen. Feddema ziet Bolling, die in de oorlogsjaren op het Friese platteland ondergedoken is, in de buitenlucht schilderen bij Veenklooster en spreekt hem aan. Het is een ontmoeting die gevolgen zal hebben voor Feddema's kunst en, in het kielzog daarvan, de kunst in Friesland.

Een vrijere manier van werken

Als het voor Bolling op zeker moment niet veilig meer is op zijn onderduikadres, trekt hij in bij de Feddema's in Oudwoude. Bolling geeft Feddema tekenles, praat hem bij over ontwikkelingen in de kunst en wekt bij hem belangstelling voor het expressionisme. Zo vertelt hij hem over de Groninger expressionisten van De Ploeg. In technische zin leert Bolling Feddema om spontaan te werken – met veel snelheid en dynamiek – en zich vrij te voelen in zijn kleurgebruik. Het naturalisme, zo typerend voor de Friese schilderkunst tot dan toe, raakt bij Feddema daardoor al gauw op de achtergrond. Bolling verwijst

Feddema voor verdere lessen naar zijn vriend Herman Dijkstra. Dijkstra is reclametekenaar en boekillustrator en geeft daarnaast tekenlessen. Hij is, net als Bolling, iemand met een voorkeur voor de snelle penseelstreek, een vlotte opzet en eenvoudige lijnen. Hij maakt in zijn werk ook ruimte voor het toeval.

Dijkstra kan buitengewoon aantrekkelijk spreken over het teken- en schilderambacht. Van pennetjes, penselen, inkten, verven en papier wordt hij lyrisch. En van techniek helemaal. In een interview dat de schrijver W.H. Nagel in 1976 met hem had, zegt hij daar het volgende over.

‘Met een kwast vol met verf, heel veel verf erin, om een toets mee op het doek te zetten, dat geeft evenals boter op een boterham smeren een lekker gevoeltje. Het klinkt erg kinderlijk, maar als je naar de schilderijen van Appel kijkt, dan zie je dat hij de substantie van het materiaal als uitdrukkingmiddel gebruikt. En dat dat heerlijk geweest is, dat zie je. (...) Dat lekkere boterhamsmeren doe je ook met het paletmes, dat is hetzelfde. (...) Wanneer je met het mes schildert ontdek je dat dat mes z'n eigen gang ook een beetje gaat. Dat het niet allemaal jouw wil is, of jouw handschrift of zo, maar het is zo breed en zo smal of zo dun of zo dik, dat ding heeft ook z'n verhaaltje, dat mes, en samen met zo'n mes een beetje stoeien, dat is fijn' (Nagel, p. 52).

Portret van Sjoerd Huizinga door Pier Feddema, particuliere collectie

Je kunt je goed voorstellen dat iemand met zo'n verfrissende opvatting over techniek en materiaal geweldig inspirerend overkomt. Dijkstra biedt ruimte voor een veel avontuurlijker manier van werken dan Feddema gewend is. Feddema vertelt het verder.

Vijf schilders vinden elkaar

Reclameontwerper en ontwerper Jan Frearks van der Bij is inmiddels de zwager geworden van Feddema. Beiden zijn afkomstig uit gereformeerde gezinnen waarin de beeldende kunst niet hoog staat aangeschreven. Een kunstopleiding is dus niet aan de orde, maar ze willen zich wel ontwikkelen. Van der Bij werkt aanvankelijk naar het voorbeeld van de Friese schilder Jan Planting, die realistische landschappen maakt. Totdat Feddema hem overhaalt om met hem mee te gaan naar Dijkstra.

Feddema vertelt ook huisschilder Sjoerd Huizinga over de inspirerende lessen van de

Sjoerd Huizinga in zijn atelier door Geert Jan van Meurs, particuliere collectie

Groninger. Hoe Feddema en Huizinga elkaar kennen, is niet duidelijk. Feit is wel dat ook Huizinga les gaat nemen bij Dijkstra. Huizinga heeft al het nodige opgestoken tijdens de lessen van zijn vriend Johannes Elsinga, een succesvolle, aan de Rijksacademie in Amsterdam opgeleide impressionist. Maar hij zoekt iets anders dan Elsinga's traditionele manier van werken. Die 'meer moderne aanpak' vindt hij bij Dijkstra (Koning, p. 12/13).

Op zijn beurt vertelt Huizinga aan Jaap Rusticus, zijn dorpsgenoot in Buitenpost, over de Groninger. Rusticus – een slagerszoon die zich ontwikkelt tot tekenaar, graficus, beeldhouwer, muziekleraar, kerkorganist en vertegenwoordiger in grafstenen bij de plaatselijke steenhouwerij – is in de leer bij

kunstschilder Joop Kloek in Twijzel. Kloek is ook van de traditionele school. Als Huizinga hem vertelt over de lessen van Dijkstra wil Rusticus graag mee naar Groningen.

Huisschilder Klaas Koopmans uit Garijp is een andere leerling van Kloek. Hoewel flink gereformeerd is er in het gezin Koopmans wel ruimte voor beeldende kunst. Zijn vader is een 'bekwaam amateurtekenaar en boetseerder' (Koning, p. 19) en Klaas mag zijn LO-akte tekenen gaan halen. Hij leert tekenen naar gipsmodellen en aquarelleren, maar kan vanwege de oorlog zijn studie niet afmaken. Hij neemt daarom les bij Kloek, waar hij Rusticus leert kennen. Die vertelt hem natuurlijk over Dijkstra. Ook Koopmans sluit zich aan bij het groepje Friezen dat les krijgt van hem.

Het schip van kunst

De bijeenkomsten bij Dijkstra leiden als het ware vanzelf tot het ontstaan van Yn 'e line. De vijf schilders voelen zich verwant in hun streven naar een vrijere vorm van kunst. Ze zullen elkaar blijven ontmoeten, ook nadat Dijkstra in 1949 is opgehouden met lesgeven. Feddema zegt daarover: 'Toen onze leermeester uit Groningen vertrok zijn wij, zijn leerlingen, als vriendengroep bij elkaar gebleven. We hebben regelmatig contact, we helpen elkaar en leveren critiek op elkaars werk' (Knipselarchief Wielenga, Het Vrije Volk, 1954).

In 1952 treden ze als Yn 'e line naar buiten als ze als groep exposeren in De Mangelgang in Groningen. De naam verwijst naar een allang in onbruik geraakte praktijk uit het vrachtvervoer over water. Op de Friese meren kon een schip vaart maken door te zeilen, maar in de kanalen en vaarten was de schipper aangewezen op spierkracht. Dat wil zeggen: de spierkracht van zijn vrouw en kinderen. Terwijl de schipper aan het roer

Zelfportret, particuliere collectie

stond, trokken zij het schip voort via een meterslange lijn – de 'line' – die halverwege de mast bevestigd was.

Kunsthistoricus Huub Mous beschouwt de naam Yn 'e line als 'een uiterst beknopt manifest dat zich keerde tegen de benauwde opvattingen van het verleden en het heersende naturalisme dat in Friesland nog altijd de boventoon voerde' (Mous, p. 67). Koopmanskenner Peter Karstkarel heeft een soortgelijke verklaring: 'De groep wilde het zware werk van het trekken van het schip van kunst klaren' (Karstkarel, p. 18).

Bij toerbeurt is een van de schilders gastheer van de maandelijkse Yn 'e line bijeenkomsten. Daar tonen ze elkaar hun meest recente werk. Dat maken ze doorgaans in afzondering. Yn 'e line is geen gezelschap van kunstenaars die met elkaar het veld intrek-

ken om samen te werken. Ze hebben ieder hun dagelijks werk en Huizinga en Koopmans zijn ook nog eens eigen baas. Er is weinig vrije tijd, het schilderen moet gebeuren in de gestolen uurtjes. Dat ze met elkaar afspreken, is daarom voor iedereen een goede stimulans om te blijven schilderen, want ze willen per se niet met lege handen aankomen op de bijeenkomsten.

Heftige discussies

Hoe gaat het eraan toe tijdens die middagen? De schilders zelf hebben er nooit verslag van gedaan, maar er zijn regelmatig toehoorders. Dat zijn niet hun vrouwen. Die gaan weliswaar vaak mee, maar brengen de middag met elkaar door. Kinderen van Feddema en Van der Bij zijn soms wel aanwezig. En Johan Brouwer, die bevriend is met de kinderen van Rusticus. Maar hij heeft nog een andere reden om vaak naar Rusticus te gaan.

‘Rusticus was kerkorganist in Buitenpost en ik was helemaal geobsedeerd door het kerkorgel. Ik ging vaak met hem mee naar de dienst en mocht van hem na afloop op het orgel spelen. Hij moedigde dat aan. Door hem ben ik orgel gaan studeren aan het conservatorium in Groningen. Vanaf het begin van de middelbare school was ik regelmatig aanwezig bij bijeenkomsten van Yn ‘e line. Want die waren vaak bij hem. Ik heb daar veel meegeemaakt. Het ging er fel aan toe, weet ik nog. Echt heftige discussies over elkaars werk waren dat. Feddema voerde altijd het hoogste woord. Van de anderen herinner ik me daarom niet zoveel. De herinnering aan hen is door de zeer aanwezige Feddema zeker weggevaagd. Het was voor mij allemaal heel boeiend, want ik heb er goed door leren kijken, leren zien wat de ideeën zijn in een werk. In die tijd had ik zelf ook al belangstelling voor beeldende kunst. Maar zij hebben dat ook zeer gestimuleerd in mij.’

Ook Freark van der Bij, zoon van Jan Frearks en kunstverzamelaar met een aantal werken van Yn ‘e line in zijn collectie, herinnert zich de bijeenkomsten bij hen thuis nog goed. Vooral de positie van Huizinga staat hem nog helder voor de geest.

‘Huizinga, dat was in de beleving van de Yn ‘e liners de ‘aparteling’, de man van de Franse slag. Hij vertelde hartstochtelijk over zijn werk, met veel gebaren, gesticuleerde als de vroegere tv-presentator Pierre Janssen. Huizinga was een heel levendige man. Maar ook wel weer bescheiden. Hij heeft het misschien wel gevoeld dat hij er niet helemaal bij hoorde, een buitenbeentje was. Hij schilderde andere dingen dan zijn vrienden verwachtten, zoals een scheepswerfgezicht met opgeplakte houtjes. Hij werd daar door de anderen wel op teruggefloten, want die begrepen dat niet. Maar in mijn beleving heeft dat er nooit toe geleid dat hij buiten de groep stond. Het is wel heel boeiend dat deze man twintig jaar bij die club heeft rondgestapt terwijl hij zo anders was.’

Ook Kees Feddema, de jongste zoon van Pier, heeft verschillende bijeenkomsten bijgewoond. Net als Johan Brouwer herinnert hij zich vooral de heftigheid van de Yn ‘e linevergaderingen, vooral met betrekking tot Huizinga.

‘Ik vond Huizinga altijd een eenling binnen de groep. Ik denk dat hij zich wel eens eenzaam voelde en onbegrepen. Hij was goed op de hoogte van wat er in de kunst gebeurde en dat bracht hem tot experimenten in zijn werk. Dat konden de anderen moeilijk navoelen. En dat lieten ze soms stevig merken. Mijn vader zat nooit om commentaar verlegen, maar Jan van der Bij was kritisch op het onfatsoenlijke af. Ruzie, elkaar afkraken... Huizinga had daar last van, voelde zich soms gekwetst. Het is niet voor niks dat hij de eerste was die de contacten liet verwateren.’

Zelfportret, collectie Ottema-Kingma Stichting

Ik heb geen goede herinneringen aan die bijeenkomsten. Te midden van al die stoere calvinisten straalde Sjoerd Huizinga mildheid uit en zachtheid. Ik heb vaak bij mezelf gedacht: hoe kan het toch dat iemand die niet gelovig is en die niet naar de kerk gaat, toch veel menselijker en socialer is dan de mensen die dat wel doen? Ik vind hem achteraf gezien de meest christelijke van de groep.'

Klaas Koopmans en Jan Frearks van der Bij relativiseren dit beeld in een radio-interview bij Omrop Fryslân in 1999. Zij herinneren zich vooral het respect voor elkaar, al benadrukken zij dat ze zich – samen met Feddema – anders voelden dan Rusticus en Huizinga. Die werden als buitenstaanders gezien. Rusticus noemen ze een 'naïeve man' en Huizinga zien ze als 'de Frans getinte schil-

der'. Zijzelf zijn de echte expressionisten. Desondanks kunnen ze veel waardering opbrengen voor de twee. Van der Bij: 'Sjoerd maakte dingen, en Jaap ook, die ik nooit zou kunnen maken. Maar je kon er wel wat mee. We konden 'poerbêst' met elkaar, terwijl we toch heel verschillend waren.'

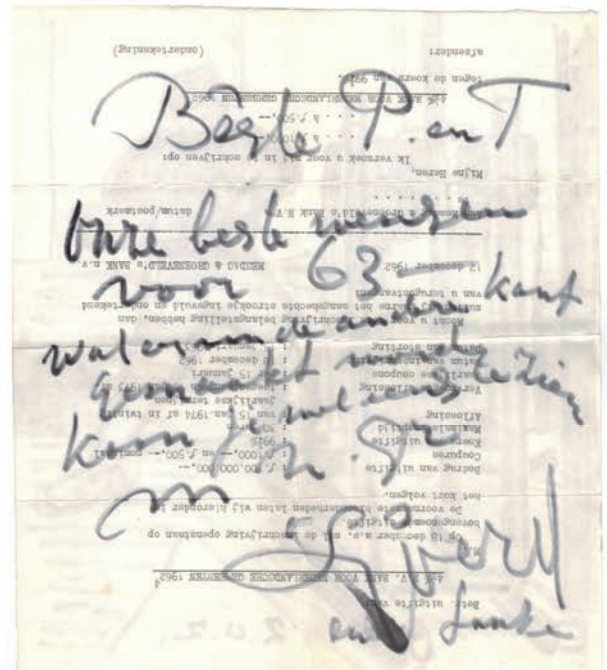
De kunst van het weglaten

Wat typeert het werk van Yn 'e line? Van der Bij, Koopmans, Feddema, Rusticus en Huizinga houden van dezelfde thema's als de naturalisten voor hen: het landschap, boerderijen, het boerenleven, boerenkoppen, het vee, de haven. Wat ze van hun voorgangers onderscheidt, is de vorm. Van der Bij heeft het expressionisme van Yn 'e line in eerdergenoemd interview met Omrop Fryslân mooi gekarakteriseerd: 'Als je de werkelijkheid emotioneel beleeft, dan moet je die ook emotioneel schilderen'. Daarin weerklinkt de kunstopvatting van hun leermeester. In de woorden van Karstkarel: 'De voornaamste les van Herman Dijkstra was het groots zien van de figuratie; het sterk neerzetten van de beeldboodschap en zich niet verliezen in details. Hij leerde de kunst van het weglaten. Een boom moest met een paar zwaaien neergezet worden; de blaadjes konden dan worden vergeten' (Karstkarel, p. 17).

De Yn 'e liners beheersen deze kunst. Een paar halen met de platte kant van een krijtje en Van der Bij heeft een beeldschoon paardje. Aan enkele schetsmatige bewegingen en een handvol kleuren heeft Feddema genoeg om met zijn paletmes een indrukwekkende molen te schilderen. En Koopmans kan bomen tekenen die zelfs zonder takken en blaadjes heel bomig zijn. Maar waar Van der Bij in zijn schilderwerk vaak met felle kleurrijke vlakken en contouren werkt, daar is Huizinga veel gedempter en zijn de contouren nagenoeg afwezig. In zijn thematiek is hij

Nieujaarswens van Sjoerd en Janke Huizinga aan Pier en Tite Feddema, particuliere collectie

'Beste P. en T. Onze beste wensen voor 63 - wat er aan de andere kant gemaakt word kom je wel eens te zien'

trouwens breder georiënteerd dan de anderen – hij ging op reis en schilderde ook Belgische, Franse en zelfs Surinaamse landschappen – en in zijn vormentaal is hij experimenteler. Zo gaat hij soms uiterst vrij om met perspectief en spiegelt hij zich in zijn kleurgebruik vaak niet aan de werkelijkheid. Rusticus is de graficus van het stel en maakt stemmingsvolle etsen en houtsneden, eenvoudig van compositie en tekening.

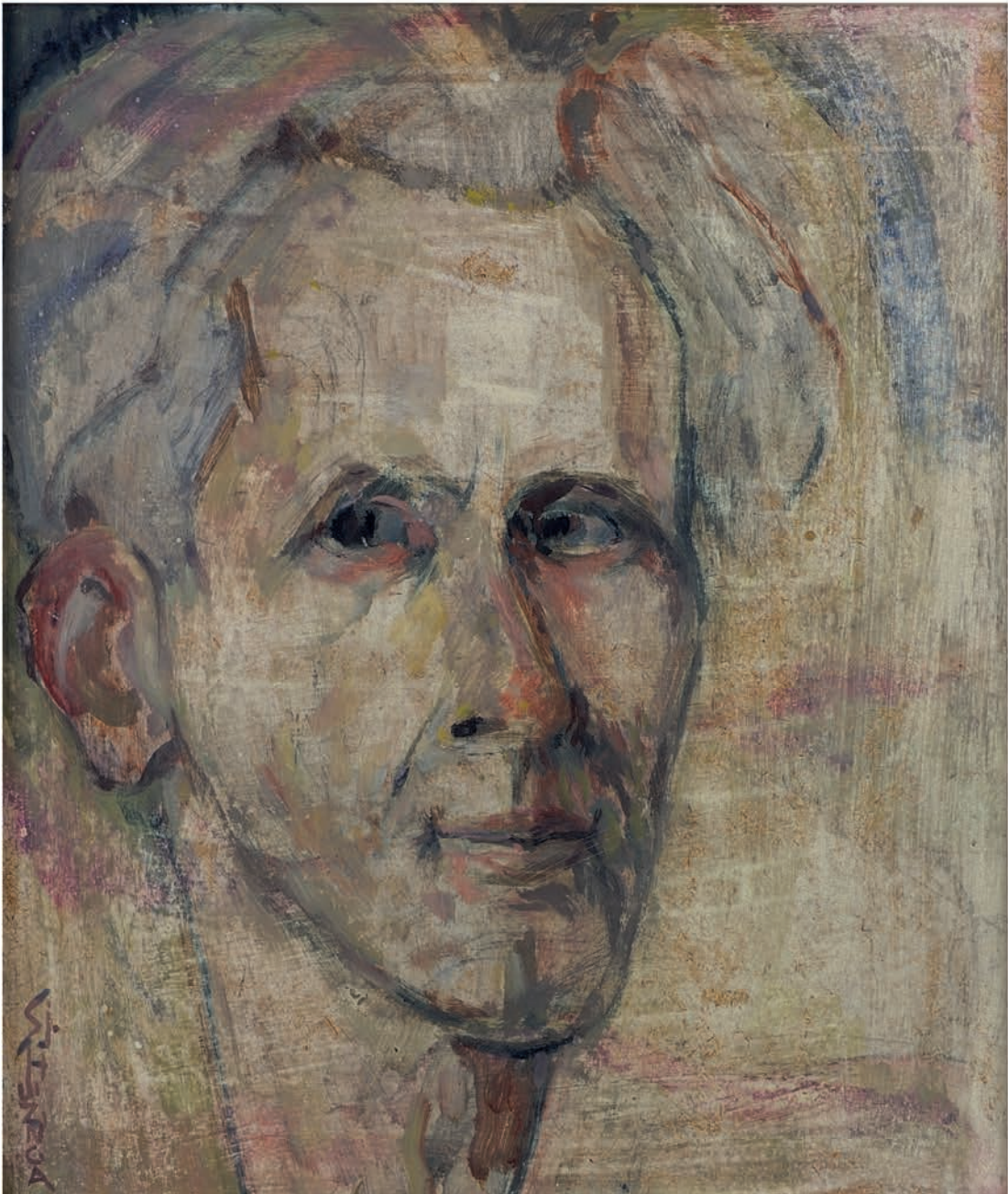
Yn 'e line in de kritiek

Yn 'e line heeft een aantal tentoonstellingen gehad die de aandacht hebben getrokken. In 1952 hebben de schilders hun eerste exclusieve groepsexpositie in De Mangelgang in Groningen, een prestigieuze galerie. Daarna exposeren ze in 1954 in de Prinsentuin in Leeuwarden, waar ze zich in 1956 opnieuw presenteren. Ook nemen de Yn 'e line-schilders deel aan groepsexposities van

Boun fan Fryske Kunstners en It Frysk Palet, er zijn solotentoonstellingen en exposities met andere kunstenaars. Het valt op dat Van der Bij, Koopmans en Feddema regelmatig zonder hun Yn 'e line-kompanen Rusticus en Huizinga exposeren.

De pers besteedt veel aandacht aan de exposities. In het Knipselarchief Wielenga zijn berichten te vinden uit o.a. Het Vrij Volk, de Friesche Koerier, Ons Noorden, het Friesch Dagblad, Nieuwsblad van het Noorden en de Leeuwarder Courant. De ontvangst is niet onwelwillend, het nieuwe van Yn 'e line wordt gewaardeerd.

In een knipsel uit 1954 over de eerste expositie in de Prinsentuin staat: 'Dit voor het eerst tezamen voor het voetlicht treden is waarlijk een succes. De eerste indruk van de tentoonstelling is een en al enthousiasme over de durf om het platgetreden provinciale pad te verlaten en in lijnvoering, vormgeving

Zelfportret, collectie Ottema-Kingma Stichting

en kleur tot iets nieuws te komen'. En de Friese Koerier schrijft in 1956 over de tweede expositie in Leeuwarden: 'Ze gaan van de werkelijkheid uit, maar ze interpreteren deze

vaak op een sterk persoonlijke wijze. Er is dikwijls een hartstochtelijk pogen tot versterkte uitdrukking van eigen gevoelens, door de werkelijkheid opgeroepen'.